

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE

JULIANE KOKOTT,

predstavljeni 6. marca 2008¹

I – Uvod

1. V obravnavani zadevi je sodišče ponovno soočeno z vprašanjem, katere zahteve izhajajo iz evropskega konkurenčnega prava na področju športa. Pri tem je v središču dvojna vloga, ki jo igra grški avtomobilski in potovalni klub ELPA² v zvezi s športnimi prireditvami na področju motociklističnega športa.

2. To dvojno vlogo ELPE je mogoče opisati tako: po eni strani prevzema ELPA v Grčiji prirejanje tekmovanj na področju motociklističnega športa; v ta namen je ELPA ustanovila nacionalno komisijo za motociklistične dirke (ETHEAM³) ter ji zaupala nadzor in prirejanje motociklističnih dirk. Po drugi strani pa ELPA sodeluje tudi pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke, ki se po grški zakonodaji lahko izdajo le v soglasju z ELPO.

3. Posledice te dvojne vloge ELPE je občutil MOTOE,⁴ neodvisna grška motociklistična zveza. Ko je MOTOE leta 2000 v Grčiji hotel

na lastno odgovornost prirediti niz motociklističnih dirk, za to ni dobil dovoljenja, ker ELPA pristojnemu organu ni sporočila svojega soglasja.

4. Z vidika konkurenčnega prava se zastavlja vprašanje, ali je dvojna vloga, kakršno ima ELPA, združljiva s členoma 82 ES in 86 ES. Najprej pa je pri tem vsekakor treba obravnavati, ali in v kolikšni meri se konkurenčno pravo Skupnosti sploh nanaša na dejavnost nepridobitne organizacije na področju športa, kakršna je ELPA.

II – Pravni okvir

A – Pravo Skupnosti

5. Pravni okvir Skupnosti v tej zadevi je določen s pravili o konkurenci iz členov 82 ES in 86 ES.

1 – Jezik izvornika: nemščina.

2 – Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiiseon.

3 – Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.

4 – Motosykletistiki Omospondia Ellados.

6. V členu 82 ES je določeno:

trgovinske običaje nimajo nikakršne zveze s predmetom takšnih pogodb.“

„Kot nezdružljiva s skupnim trgom je prepovedana vsaka zloraba prevladujočega položaja enega ali več podjetij na skupnem trgu ali njegovem znatnem delu, kolikor bi lahko prizadela trgovino med državami članicami.

7. V členu 86 ES je določeno:

Takšna zloraba je zlasti:

- (a) neposredno ali posredno določanje nepoštenih nakupnih ali prodajnih cen ali drugih nepoštenih pogojev poslovanja;
- (b) omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega razvoja na škodo potrošnikov;
- (c) uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi trgovskimi partnerji, ki slednje postavlja v podrejen konkurenčni položaj;
- (d) sklepanje pogodb, ki sopogodbenikom narekujejo sprejetje dodatnih obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na

„(1) Države članice glede javnih podjetij in podjetij, katerim so odobrile posebne ali izključne pravice, ne smejo sprejeti ali ohraniti v veljavi ukrepov, ki so v nasprotju s pravili iz te pogodbe, zlasti iz člena 12 in členov 81 do 89.

(2) Podjetja, pooblaščenca za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, oziroma podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnajo po pravilih iz te pogodbe, zlasti po pravilih o konkurenci, kolikor uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljena. Razvoj trgovine ne sme biti prizadet v takšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Skupnosti.

[...]“

B – *Nacionalno pravo*

starodobnih vozil Mednarodno zvezo starodobnih vozil (FIVA) [...]"

8. V členu 49 grškega zakona št. 2696/1999⁵ (v nadaljevanju: zakon o cestnem prometu) v različici, ki je veljala leta 2000, je določeno:

9. Nadalje je v členu 134(8) grškega zakona št. 2725/1999⁶ med drugim določeno tole:

„(1) Dirke z vprežnimi vozili, živalmi, kolesi, motornimi vozili, trikolesnimi vozili, motorji in kolesi s pomožnim motorjem na javnih in zasebnih poteh ali prostorih se smejo izvajati samo po pridobitvi ustreznega dovoljenja.

„Dirke motornih vozil in ustrezne tekmovalne kategorije (motorno vozilo, formula, kart, motorno kolo itd.) so športna dejavnost, ki sodi v okvir tega zakona ...“

(2) Dovoljenje, predvideno v prvem odstavku, podeli:

C – *Predpisi združenja*

[...]

c) za vse dirke motornih vozil, trikolesnih vozil, motorjev in koles s pomožnim motorjem minister za javni red ali službe, ki jih pooblasti, v soglasju s pravno osebo, ki v Grčiji uradno zastopa Mednarodno avtomobilsko zvezo (FIA), Mednarodno motociklistično zvezo (FIM) in za dirke

10. Letopis motociklističnih dirk ELPE (2000), ki ga je izdal ETHEAM, vsebuje okrožnico za leto 2000. V njej so med drugim informacije o potrebnih potrdilih za pridobitev dovoljenj za dirke in o tekmovalnih pogojih, nadalje o pristojbinah in drugih finančnih vidikih. Poleg tega so v letopisu objavljena nacionalna pravila motociklističnega športa, tako imenovana EAKM,⁷ ki med drugim vsebujejo te določbe:

5 – FEK A' 57.

6 – FEK A' 121.

7 – Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.

„10.7. Vsaka športna prireditev, bodisi prvenstvo, pokal ali nagradno tekmovanje, pod okriljem ETHEAM/ELPE sme biti povezana s komercialno reklamo sponzorja, navedenega v nazivu ali v podnazivu tekmovanja, le če je ETHEAM/ELPA s tem soglašala.

zavarovanje za tekmovalno prireditev; k temu sodi njegova odgovornost ter odgovornost konstruktorjev, voznikov, sovoznikov ... pri nesrečah in škodah, ki nastanejo tretjim osebam med dirko in med poskusnimi vožnjami.“

[...]

III – Dejansko stanje in postopek v glavni stvari

60.6. V času trajanja športnih prireditev sme biti na voznikih in motorjih pritrjena reklama. Na čeladi sme biti reklama pritrjena na celotni površini, če se tehnične lastnosti čelade ne poslabšajo. Pri hitrostnih in motokrosnih dirkah v okviru prvenstev, pokalov ali nagradnih tekmovanj ETHEAM/ELPE organizatorji ne smejo predpisati, da se na voznike, sovoznike ali motorje pritrudi reklama za določen proizvod, razen če se udeleženec strinja. Če obstaja sponzorska pogodba z ETHEAM/ELPO, morajo vozniki, sovozniki ali motorji izpolnjevati pogoje te pogodbe.

11. ELPA, grški avtomobilistični in potovalni klub, je uradni zastopnik Mednarodne motociklistične zveze (FIM) v Grčiji. Po podatkih predložitvenega sodišča je ELPA nepridobitno društvo, ki med drugim prireja tekmovanja na področju motociklističnega športa in v zvezi s tem tudi sklepa sponzorske pogodbe ter pogodbe o oglaševanju in zavarovalne pogodbe.

12. Nadzor nacionalnih dirkalnih prireditev in izvajanje športnih pooblastil na področju motociklističnega športa v celotni Grčiji je ELPA zaupala nacionalni komisiji za motociklistične dirke (ETHEAM), katere ustanoviteljica je.

[...]

110.1. Prireditelj mora neposredno ali prek nadzornega organa zagotoviti

13. MOTOE je od ELPE neodvisna nepridobitna motociklistična zveza, njena dejavnost pa zajema tudi prirejanje motociklističnih dirk v Grčiji. Med njene člane spada več regionalnih motociklističnih klubov.

14. MOTOE je 13. februarja 2000 pri grškem ministrstvu za javni red zaprosil za izdajo dovoljenja za izvedbo niza motociklističnih dirk. Prošnji je bil priložen program načrtovanih dirk. V skladu z njim naj bi v obdobju od 26. marca 2000 do 3. decembra 2000 priredili 28 tekmovanj različnih motociklističnih klubov, ki so vsi člani MOTOE. Program je bil 8. februarja 2000 posredovan ELPI, da bi lahko izdala za odobritev dirk potrebno soglasje.

17. ELPA/ETHEAM je 6. julija 2000 poslala MOTOE dopis s to vsebino:

„1. V skladu z veljavnim pravom prireja ETHEAM prvenstva, pokale in nagradna tekmovanja po pooblastilu ELPE, ki je edini zakoniti zastopnik FIM v Grčiji.

15. ELPA je z dopisom z dne 16. marca 2000 MOTOE pozvala, naj za vsako načrtovano tekmo najmanj dva meseca pred načrtovano prireditvijo predloži posebno ureditev zaradi nadzora oseb, tekmovalne proge ali steze, da bi se omogočilo ustrezne varnostne ukrepe in na splošno vse pogoje za varno izvedbo dirke. Nadalje je ELPA zahtevala, da morajo klubi prireditelji deponirati kopije svojih statotov pri ETHEAM.

2. Če želi prireditelj ali klub, ki izpolnjuje za organizacijo in izvedbo dirke potrebne pogoje, razpisati pokal ali posebno nagrado, se mora obrniti na ETHEAM in predložiti zadevni razpis. Po preveritvi predlaganih razpisnih pogojev sprejme ETHEAM sklep, v katerem določi pogoje za izvedbo tekmovanja ob spoštovanju nacionalnih in mednarodnih pravil.

16. Nato je MOTOE pri ministrstvu za javni red z dopisom z dne 5. maja 2000 zaprosil za odobritev šestih dirk v obdobju od 9. julija 2000 do 26. novembra 2000 in tej vlogi priložil ureditve v zvezi z načrtovanim potekom dirk ter prepise statotov klubov prirediteljev. Z dopisom z dne 20. maja 2000 je ministrstvo za javni red to vlogo skupaj s prilogami zaradi izdaje soglasja spet posredovalo ELPI.

3. Pokal ali nagradno tekmovanje sme obsegati samo tekme iste vrste, npr. samo ‚scramble‘ ali samo ‚enduro‘. Druge posamezne prireditve, ki niso izvedene v okviru prvenstev, pokalov ali nagradnih tekmovanj, so lahko označene le kot prijateljska tekmovanja.

4. Soglasje za prireditev dirke tudi v okviru pokala ali nagradnega tekmovanja se lahko izda le, če vsak prireditelj, ki je pristojen za eno od prireditev v okviru določenega pokala ali nagradnega tekmovanja, izpolnjuje pogoje nacionalnega kodeksa za motociklistične dirke ali okrožnic ETHEAM. Končno je samoumevno, da v primeru vloge za razpis dodatnih dirk med prireditvenim letom želeni termin ne sme vplivati na že predvidene tekme, kar je v interesu udeležencev in organizatorjev. V takih okoliščinah je ETHEAM na voljo za pogovor z Vami o možnosti razpisa pokala ali nagradnega tekmovanja v skladu z nacionalnimi pravili za motociklistične dirke v tem letu in pričakuje Vaš tekmovalni program za leto 2001 za vključitev v letni program. Vaš program mora biti vložen pri ETHEAM/ELPI najkasneje 15. septembra 2000.“

18. MOTOE je 26. julija 2000 od ministrstva za javni red zahteval informacijo o stanju obravnave njegove vloge za dovoljenje. Ministrstvo za javni red je 7. avgusta 2000 MOTOE odgovorilo, da ELPA oziroma ETHEAM še ni dala potrebnega soglasja.

19. MOTOE je zato vložilo tožbo pri Dioikitiko Protodikeio Athinon⁸ zaradi povračila škode v višini 5 milijonov GRD⁹. Zaradi

te, po njegovem mnenju nezakonite, zavrnitve predlaganega dovoljenja za izvedbo motociklističnih dirk z molkom naj bi mu nastala nepremoženjska škoda zaradi zmanjšanja njegovega ugleda in verodostojnosti nasproti njegovim članom, grškim motoristom in splošni javnosti. MOTOE je zatrjeval, da je člen 49 zakona o cestnem prometu v nasprotju z v grški ustavi vsebovanim načelom nepristranskosti upravnih organov ter s členoma 82 ES in 86 ES. ELPA je vstopila v ta pravni spor kot intervenient na strani grške države.

20. Tožba, ki jo je vložil MOTOE, je bila na prvi stopnji zavrnjena, ker se dovoljenja brez potrebnega soglasja v smislu člena 49 zakona o cestnem prometu ni smelo izdati. Poleg tega naj bi člen 49 zakona o cestnem prometu ne bil niti protiustaven niti v nasprotju s pravom Skupnosti.

21. Proti prvostopenjski sodbi je MOTOE vložil pri Dioikitiko Efeteio Athinon,¹⁰ predložitvenem sodišču, pritožbo.

8 – Upravno sodišče v Atenah.

9 – Po končnem obračunskem tečaju eura (1 EUR = 340,750 GRD) pomeni to znesek 14.673,51 EUR.

10 – Višje upravno sodišče v Atenah.

IV – Predlog za sprejetje predhodne odločbe

22. S sodbo z dne 21. novembra 2006, ki je prispela na Sodišče 5. februarja 2007, je Dioikitiko Efeteio Athinon prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

1. Ali je treba člena 82 ES in 86 ES razlagati tako, da zajemata tudi dejavnost pravne osebe, ki je nacionalni zastopnik Mednarodne motociklistične zveze in izvaja gospodarsko dejavnost, kot je opisana zgoraj, s sklepanjem sponzorskih pogodb, pogodb o oglaševanju in zavarovalnih pogodb v okviru športnih prireditev na področju motociklističnega športa?

2. V primeru pritrdilnega odgovora [na prvo vprašanje]: ali je z zgoraj navedenima členoma Pogodbe ES skladen člen 49 zakona št. 2696/1999, s katerim je v zvezi z izdajo dovoljenja za organizacijo tekmovanja z motornimi vozili s strani pristojnega nacionalnega organa (v tem primeru ministrstva za javni red) zgoraj navedeni pravni osebi podeljeno pooblastilo za izdajo soglasja za izvedbo dirke brez omejitev, obveznosti in nadzora nad izvajanjem tega pooblastila?

23. V postopku pred Sodiščem sta grška vlada in Komisija Evropskih skupnosti podali pisna in ustna stališča. MOTOE je svoje trditve podal le ustno.

V – Presoja*A – Uvodna pripomba*

24. Šport v splošnem ni izvzet s področja uporabe Pogodbe ES. To je priznано tako na politični ravni kot tudi v sodni praksi sodišč Skupnosti.

25. Na *politični ravni* je medvladna konferenca o Amsterdamski pogodbi (1997) v Izjavi o športu¹¹ institucije Evropske unije pozvala, naj pri pomembnih vprašanjih, ki zadevajo šport, prislusneje športnim združenjem in še posebno upoštevajo posebnosti amaterskega športa. Podobna izjava je dodana Sklepom predsedstva Evropskega

¹¹ – Izjava št. 29 v sklepnih listini medvladne konference o Amsterdamski pogodbi, podpisani 2. oktobra 1997 (UL C 340, str. 136).

sveta v Nici (2000).¹² Lani je poleg tega Komisija predstavila Belo knjigo o športu, v kateri med drugim obravnava vplive prava EU na šport in poudarja veljavnost pravnega reda Skupnosti (*acquis communautaire*) na področju športa.¹³

26. Takšne izjave in pobude poudarjajo, da šport ni povsem izvzet s področja dejavnosti Evropske unije oziroma Evropske skupnosti. Sicer pa bo z uveljavitvijo Lizbonske pogodbe¹⁴ šport celo izrecno našel mesto v primarnem pravu EU.¹⁵

27. Sodišča Skupnosti priznavajo v ustaljeni sodni praksi,¹⁶ da šport vsekakor sodi v okvir prava Skupnosti v delu, v katerem pomeni

gospodarsko dejavnost v smislu člena 2 ES.¹⁷ Medtem ko so bili v začetku bolj v ospredju vplivi temeljnih svoboščin na šport,¹⁸ v zadnjem času v ospredje sodne prakse prihajajo pravila o konkurenci iz Pogodbe ES.¹⁹ Tako je tudi v obravnavanem primeru, v katerem je Sodišče pozvano k razlagi členov 82 ES in 86 ES.

28. Medtem ko se prvo vprašanje za predhodno odločanje nanaša na uporabo členov 82 ES in 86 ES za nepridobitno organizacijo, kakršna je ELPA, se predložitveno sodišče s svojim drugim vprašanjem osredotoča na dvojno vlogo ELPE kot organizacije, ki po eni strani soodloča o državnem dovo-

12 – Izjava o posebnostih športa, ki jih je treba upoštevati v okviru skupne politike, in njegovi družbeni vlogi v Evropi, Evropski svet v Nici (7., 8. in 9. decembra 2000), Šklepi predsedstva (točka 52 in Priloga IV, glej zlasti 1., 7. in 17. izjavo v tej prilogi).

13 – COM(2007)391 konč., glej tam zlasti Uvod (str. 2) in razdelek 4.1 (str. 14 in nasl.); glej poleg tega razdelka 3.4 in 4 k Beli knjigi o športu objavljenega spremljevalnega delovnega gradiva Komisije Commission Staff Working Document – The EU and Sport: Background and Context z dne 11. julija 2007, SEC(2007)935. Bela knjiga in delovno gradivo sta na voljo na < http://ec.europa.eu/sport/index_en.html > (nazadnje obiskano 10. januarja 2008).

14 – Lizbonska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti, podpisana v Lizboni dne 13. decembra 2007 (UL C 306, str. 1).

15 – Glej zlasti člena 6(e) in 165 prihodnje Pogodbe o delovanju Evropske unije v njenem novem številčenju; v tem smislu so bile določbe že v členih I-17(e) in III-282 Pogodbe o Ustavi za Evropo, podpisane v Rimu 29. oktobra 2004 (UL C 310, str. 1).

16 – Sodba z dne 18. julija 2006 v zadevi Meca-Medina (C-519/04 P, ZOdl., I-6991, točka 22 in navedena sodna praksa).

17 – Ta sodna praksa do danes ni izgubila svojega pomena, če gre za razmejitev področja uporabe klasičnih temeljnih svoboščin po Pogodbi ES ali – kot tukaj – za razmejitev področja uporabe njenega konkurenčnega prava. V splošnem pa je treba upoštevati, da začetki te sodne prakse izvirajo še iz obdobja, ko je bila Skupnost v bistvu gospodarska skupnost. Zaradi uvedbe državljanstva Unije in številnih novih politik na področju izobraževanja in mladine zajema danes Pogodba ES tudi negospodarske vidike športa. Najkasneje z uveljavitvijo Lizbonske pogodbe ne bo več nikakršnega dvoma, da šport ni pomemben za pravo Skupnosti le s svojega gospodarskega vidika; to poudarja njegova omemba v naslovu XI Izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladina in šport prihodnje Pogodbe o delovanju Evropske unije.

18 – Glede temeljnih svoboščin iz Pogodbe ES glej sodbe z dne 12. decembra 1974 v zadevi Walrave in Koch (36/74, Recueil, 1405), z dne 14. julija 1976 v zadevi Donà (13/76, Recueil, 1333), z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman (C-415/93, Recueil, I-4921), z dne 11. aprila 2000 v združenih zadevah Delière (C-51/96 in C-191/97, Recueil, I-2549) in z dne 13. aprila 2000 v zadevi Lehtonen in Castors Braine (C-176/96, Recueil, I-2681); glede ustreznih določb v pridružitvenih sporazumih glej sodbi z dne 8. maja 2003 v zadevi Deutscher Handballbund (C-438/00, Recueil, I-4135) in z dne 12. aprila 2005 v zadevi Simutenkov (C-265/03, ZOdl., I-2579).

19 – Glej v opombi 16 navedeno sodbo Meca-Medina, nadalje sodbo Sodišča prve stopnje z dne 26. januarja 2005 v zadevi Piau proti Komisiji (T-193/02, ZOdl., II-209, potrjena s sklepom Sodišča z dne 23. februarja 2006 v zadevi Piau proti Komisiji, C-171/05 P, ZOdl., I-37). Že prej so se nekateri generalni pravobranilci Sodišča ukvarjali s to problematiko, glej zlasti sklepne predloge generalnega pravobranilca Lenza z dne 20. septembra 1995 v zadevi Bosman (točke od 253 do 286), generalnega pravobranilca Cosmasa z dne 18. marca 1999 v zadevi Delière (točke od 103 do 114) in generalnega pravobranilca Alberja z dne 22. junija 1999 v zadevi Lehtonen in Castors Braine (točke od 101 do 114) ter zadeve, navedene v opombi 18.

ljenju za motociklistične dirke in po drugi strani sama prireja takšne dirke.

navedenemu društvu odobrila posebne ali izključne pravice (v zvezi s tem glej spodaj 3.).

B – Uporaba členov 82 ES in 86 ES (prvo vprašanje za predhodno odločanje)

29. S prvim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali spada dejavnost nepridobitnega društva na področje uporabe členov 82 ES in 86 ES, če to društvo nima samo izključne pravice do soodločanja o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke, ampak tudi samo takšne dirke prireja in v zvezi s tem sklepa sponzorske pogodbe, pogodbe o oglaševanju in zavarovalne pogodbe.

30. Konkurenčno pravo Skupnosti se nanaša na dejavnost podjetij.²⁰ Eden od osnovnih pogojev za uporabo členov 82 ES in 86 ES je tako to, da se sporno društvo obravnava kot podjetje v smislu predpisov o konkurenci Pogodbe ES (v zvezi s tem glej spodaj 1.). Pogoj za uporabo člena 82 ES je tudi to, da ima omenjeno društvo prevladujoč položaj na trgu in da obstaja možnost oviranja trgovine med državami članicami (v zvezi s tem glej spodaj 2.). Glede uporabe člena 86(1) ES je treba poleg tega preveriti, ali je država

1. Pojem podjetja v smislu konkurenčnega prava ES

31. Pojem podjetja v okviru konkurenčnega prava Skupnosti je treba razumeti funkcionalno, tako da obsega vse enote, ki izvajajo gospodarsko dejavnost, neodvisno od njihove pravne oblike in vrste financiranja.²¹ Organizacija, ki ne opravlja nobene gospodarske dejavnosti, ni podjetje v smislu konkurenčnega prava.²²

32. Gospodarska dejavnost (dejavnost „podjetja“) je ponujanje blaga ali storitev na nekem trgu.²³ Četudi je končna presoja dejavnosti ELPE naloga predložitvenega sodišča, mu lahko Sodišče v okviru postopka

20 – Sodba z dne 11. decembra 2007 v zadevi Ente Tabacchi Italiani in drugi (C-280/06, ZOdl., I-10893, točka 38).

21 – Glej sodbe z dne 23. aprila 1991 v zadevi Höfner in Elser (C-41/90, Recueil, I-1979, točka 21), z dne 16. marca 2004 v združenih zadevah AOK Bundesverband in drugi (C-264/01, C-306/01, C-354/01 in C-355/01, Recueil, I-2493, točka 46), z dne 10. januarja 2006 v zadevi Cassa di Risparmio di Firenze (C-222/04, ZOdl., I-289, točka 107), z dne 23. marca 2006 v zadevi Enirisorse (C-237/04, ZOdl., I-2843, točka 28) in sodbo Ente Tabacchi Italiani in drugi (navedena v opombi 20, točka 38).

22 – Sodba z dne 19. februarja 2002 v zadevi Wouters (C-309/99, Recueil, I-1577, točka 112).

23 – Sodbe z dne 18. junija 1998 v zadevi Komisija proti Italiji (C-35/96, Recueil, I-3851, točka 36), z dne 12. decembra 2000 v zadevi Pavlov in drugi (od C-180/98 do C-184/98, Recueil, I-6451, točka 75), z dne 25. oktobra 2001 v zadevi Ambulanz Glöckner (C-475/99, Recueil, I-8089, točka 19) ter sodbi Cassa di Risparmio di Firenze (navedena v opombi 21, točka 108) in Enirisorse (navedena v opombi 21, točka 29).

predhodnega odločanja da vse koristne napotke, ki mu olajšajo odločanje.²⁴

33. Društvo, kakršno je ELPA, opravlja storitve dveh vrst: po eni strani *organizira* ELPA motociklistične dirke v Grčiji ob pomoči komisije ETHEAM, ki jo je posebej v ta namen ustanovila.²⁵ Po drugi strani pa ELPA *trži* te motociklistične dirke po navedbah predložitvenega sodišča s sklepanjem oziroma s posredovanjem pri sklepanju sponzorskih pogodb, pogodb o oglaševanju in zavarovalnih pogodb.

34. Za obe dejavnosti – organizacijo in trženje motociklističnih dirk – obstaja trg, in sicer neodvisno od tega, ali samo ELPA opravlja te storitve tako rekoč kot monopolist ali pa kot ponudniki nastopajo še druge organizacije, na primer MOTOE. Tako udeleženi vozniki oziroma njihovi klubi povprašujejo po storitvah, ki jih opravlja ELPA v zvezi z *organiziranjem* motociklističnih dirk, in zanje tudi plačajo. Glede *trženja* motociklističnih dirk pa terjajo storitve od ELPE vsakokratni sponzorji, oglaševalski partnerji in zavarovalci. Ne glede na to se lahko motociklistične dirke, kot se je izkazalo na ustni obravnavi, trži tudi s prodajo vstopnic za

dostop do kraja prireditve, poleg tega pa tudi s prodajo pravic do televizijskih prenosov.

35. Grška vlada sicer oporeka temu, da ELPA danes še vedno sama *organizira* motociklistične dirke. Vendar pa v zvezi s tem zadošča opozoriti, da mora Sodišče v dejanskem in pravnem okviru, v katerega spada predlog za sprejetje predhodne odločbe, izhajati iz ugotovitev predložitvenega sodišča.²⁶ Predložitvena sodba izrecno izhaja iz tega, da ELPA sama organizira motociklistične dirke. Kot se je sicer izkazalo na ustni obravnavi, se zdi, da ELPA vsekakor podpira nekatere motociklistične klube pri organiziranju motociklističnih dirk in da včasih nastopi kot soprireditelj takšnih dirk. S pridržkom glede zadevnih ugotovitev predložitvenega sodišča to kaže na dejstvo, da je ELPA še naprej dejavna na področju organiziranja motornih dirk. Poleg tega je bila v postopku pred Sodiščem nesporna dejavnost ELPE na področju *trženja* motociklističnih dirk.

36. Vse to kaže na gospodarsko naravo dejavnosti društva, kakršno je ELPA, in torej na njegovo lastnost podjetja.

37. Kot bom prikazala v nadaljevanju, lastnost podjetja ne nasprotuje temu, da so storitve, ki jih opravlja ELPA, povezane s športom, da je ELPA nepridobitno društvo in

24 – Glej v tem smislu sodbo Enirisorse (navedena v opombi 21, točka 30).

25 – Ker je ELPA posebej v ta namen ustanovila ETHEAM, gre dejavnost ETHEAM pripisati ELPI (glej sodbo Cassa di Risparmio di Firenze, navedena v opombi 21, točka 110 in naslednje).

26 – Sodbe z dne 29. aprila 2004 v združenih zadevah Orfanopoulos in Oliveri (C-482/01 in C-493/01, Recueil, I-5257, točka 42), z dne 30. junija 2005 v zadevi Tod's (C-28/04, ZODl., I-5781, točka 14) in z dne 12. januarja 2006 v zadevi Turn- in Sportunion Waldburg (C-246/04, ZODl., I-589, točka 21).

da deluje brez pridobitnega namena ter tudi da ELPA sodeluje pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke.

– Storitve, povezane s športom

38. Dejstvo, da so navedene storitve povezane s športom, ne nasprotuje njihovi uvrstitvi med gospodarske dejavnosti, tako da zanje veljajo pravila Pogodbe ES o konkurenci.²⁷ Kajti ne glede na njegov znaten socialni pomen²⁸ ima šport danes tudi nezamisljivo gospodarsko stran. Zato je v zvezi z uporabo pravil o konkurenci treba glede vsake dejavnosti, povezane s športom, preveriti, ali je gospodarska ali ne.²⁹

39. Pri tem lahko organizator športne prireditve opravlja gospodarsko dejavnost ne glede na to, ali se športniki, ki se udeležijo prireditve, z zadevnim športom ukvarjajo profesionalno ali le amatersko, da so torej gospodarsko dejavni ali ne. Drugače kot navaja grška vlada, to namreč ni odvisno od dejavnosti športnikov, ki se udeležijo

motociklističnih dirk. Za presojo lastnosti podjetja glede društva, kakršno je ELPA, je odločilnejša dejavnost, ki jo društvo opravlja.

40. Če so športne prireditve organizirane tako, da udeleženci ali vsaj gledalci zanje plačujejo, je organiziranje teh prireditev gospodarska dejavnost. In če se v zvezi s športno prireditvijo sklenejo sponzorske pogodbe, pogodbe o oglaševanju in zavarovalne pogodbe, je tudi trženje te prireditve gospodarska dejavnost. V tem smislu se ne more presojati položaja organizatorja športne prireditve nič drugače kot položaja proizvajalcev ali prodajalcev športnih oblačil in opreme, ki jih uporabljajo športniki; tudi pri njih gre za gospodarsko dejavnost, neodvisno od tega, ali so vsakokratni športniki profesionalci ali amaterji.

– Neobstoj pridobitnega namena

41. Zoper opredelitev kot gospodarska dejavnost in s tem povezani lastnosti podjetja tudi ne govori dejstvo, da ima organizacija, kakršna je ELPA, status nepridobitnega društva, da torej svoje dejavnosti opravlja brez namena ustvarjanja dobička. Tudi take organizacije lahko na trgu s svojimi storitvami tekmujejo z drugimi gospodarskimi subjekti,³⁰ ne glede na to, ali imajo drugi gospodarski subjekti pridobitni namen ali ne.

27 – Glej tudi zgoraj točke od 24 do 27 teh sklepnih predlogov.

28 – Sodbe Bosman (točka 106), Deliège (točka 41) ter Lehtonen in Castors Braine (točka 32), vse navedene v opombi 18; glej tudi Belo knjigo o športu (navedena v opombi 13), razdelek 2, ki je namenjen družbeni vlogi športa.

29 – Tudi sodba Meca-Medina (navedena v opombi 16, točke od 28 do 31) kaže, da je odvisno od analize posamezne dejavnosti.

30 – Sodbe z dne 16. novembra 1995 v zadevi Fédération française des sociétés d'assurance in drugi (C-244/94, Recueil, I-4013, točki 17 in 18), z dne 21. septembra 1999 v zadevi Albany (C-67/96, Recueil, I-5751, točke od 84 do 87) in sodba Cassa di Risparmio di Firenze (navedena v opombi 21, točka 123).

42. To kaže obravnavani primer posebno nazorno, saj imata grški združenji brez pridobitnega namena – ELPA in MOTOE – cilj organizirati in tržiti motociklistične dirke v Grčiji. Uspeh takšnih organizacij je dolgoročno odvisen od tega, da se lahko s storitvami, ki jih ponujajo, uveljavijo nasproti drugim ponudnikom in zagotovijo financiranje za svojo dejavnost.

43. Res je sicer, da organizacija ne more opredeljena kot podjetje, če je omejena na čisto socialno dejavnost ali dejavnost v javnem interesu, ki se ne opravlja na trgu v konkurenci z drugimi gospodarskimi subjekti.³¹ Kajti pravila Pogodbe ES o konkurenci se ne uporabljajo za dejavnost, ki glede na vrsto, zanjo veljavna pravila in predmet ni povezana z gospodarskim življenjem.³²

44. Toda ko začne zadevna organizacija svoje storitve *tržiti*,³³ zapusti področje čistega socialnega delovanja oziroma delovanja v javnem interesu; zgolj okoliščina, da še naprej sledi tudi namenu, ki temelji na splošnem interesu – v primeru ELPE je to podpiranje športa –, in da poleg tega deluje brez pridobitnega namena, ne zadošča več

za to, da bi se ji odreklo lastnost podjetja v smislu pravil o konkurenci.³⁴

45. Grška vlada ugovarja, da prihodki ELPE zadoščajo samo za pokritje stroškov. Vendar to ne nasprotuje opredelitvi kot gospodarska dejavnost. Kajti lastnost podjetja ni odvisna od velikosti organizacije in tudi ne od obsega njenega gospodarskega uspeha.³⁵

46. Tako je torej treba društvo, kakršno je ELPA, ki svoje storitve *trži* na področju motociklističnega športa, kljub njegovemu nepridobitnemu namenu obravnavati kot podjetje.

47. Na kratko je treba še dodati, da društvo, kakršno je ELPA, nikakor ni podobno zakonitim nosilcem socialnega zavarovanja, ki jim je Sodišče v nekaterih sodbah odreklo lastnost podjetja.³⁶ Za njihove dejavnosti je bilo namreč poleg socialnega cilja in neobstoja pridobitnega namena značilno državno urejanje, iz katerega so izhajale določene solidarnostne obveznosti, pri čemer takšna

31 – Sodba Cassa di Risparmio di Firenze (navedena v opombi 21, točki 120 in 121).

32 – Sodba Wouters (navedena v opombi 22, točka 57).

33 – Glede pojma trženja glej zgoraj točki 33 in 34 teh sklepnih predlogov.

34 – Glede socialnega namena glej sodbo Pavlov (navedena v opombi 23, točka 118), sodbo z dne 22. januarja 2002 v zadevi Císal (C-218/00, Recueil, I-691, točka 37) ter sodbi Cassa di Risparmio di Firenze (navedena v opombi 21, točka 124) in Enirisorse (navedena v opombi 21, točka 34); glede neobstoja pridobitnega namena glej sodbo z dne 29. oktobra 1980 v združenih zadevah Van Landewyck in drugi proti Komisiji (od 209/78 do 215/78 in 218/78, Recueil, 3125, točka 88), sodbe Fédération française des sociétés d'assurance in drugi (navedena v opombi 30, točka 21), Albany (navedena v opombi 30, točka 85), Pavlov (navedena v opombi 23, točka 117), Cassa di Risparmio di Firenze (navedena v opombi 21, točka 123) in sodbo z dne 29. novembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji (C-119/06, točka 37).

35 – Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Lenza v zadevi Bosman (navedeni v opombi 18, točka 255).

36 – Sodba z dne 17. februarja 1993 v združenih zadevah Poucet in Pistre (C-159/91 in C-160/91, Recueil, I-637), sodbi Císal (navedena v opombi 34) in AOK Bundesverband (navedena v opombi 21).

organizacija ni imela več pomembnega vpliva na raven storitev, ki jih je zagotavljala, in na višino prispevkov zanje.³⁷ Primerljivega državnega urejanja ELPE na podlagi podatkov, ki jih ima Sodišče, ni; iz spisa tudi ni razvidna državna omejitev manevrskega prostora, ki ga ima ELPA pri določanju svojih storitev in plačila, ki ga zanje morebiti zahteva.

– Sodelovanje pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke

48. Končno, dejstvo, da ELPA poleg obravnavanega organiziranja in trženja motociklističnih dirk v skladu s členom 49 zakona o cestnem prometu sodeluje tudi pri upravnih dovoljenjih za takšne dirke, ne nasprotuje opredelitvi kot gospodarska dejavnost.

49. Izvajanje javnih pooblastil sicer ne spada na področje pravil Pogodbe ES o konkurenci, in organizacija, ki javna pooblastila izvaja, ni podjetje v smislu konkurenčnega prava.³⁸ Vendar pa je treba ločevati med javnim in gospodarskim delovanjem ločeno za vsako

37 – Sodbe Poucet in Pistre (navedena v opombi 36, točki 18 in 19), Cisal (navedena v opombi 34, točka 45) in AOK Bundesverband (navedena v opombi 21, zlasti točki 47 in 49).

38 – Sodbi z dne 19. januarja 1994 v zadevi SAT Fluggesellschaft (C-364/92, Recueil, I-43, točki 30 in 31) ter z dne 18. marca 1997 v zadevi Cali (C-343/95, Recueil, I-1547, točki 22 in 23) in sodba Wouters (navedena v opombi 22, točka 57).

dejavnost, ki jo opravlja organizacija.³⁹ Zadevna organizacija lahko torej izvaja delno javna pooblastila in delno gospodarsko dejavnost.

50. Ravno to velja za društvo, kakršno je ELPA, ki po eni strani soodloča o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke, po drugi strani pa take dirke prireja in trži: četudi se lahko sodelovanje ELPE pri podeljevanju upravnih dovoljenj za motociklistične dirke opredeli kot izvajanje javnih pooblastil, to ne spremeni lastnosti podjetja tega društva, če motociklistične dirke tudi organizira in trži.

– Vmesni sklep

51. Po vsem tem je društvo, kakršno je ELPA, treba šteti za podjetje v smislu določb Pogodbe ES o konkurenci.

39 – Glej v tem smislu sodbo z dne 16. junija 1987 v zadevi Komisija proti Italiji (118/85, Recueil, 2599, točka 7), sodbo Cali (navedena v opombi 38, točki 16 in 18) in sodbo z dne 24. oktobra 2002 v zadevi Aéroports de Paris proti Komisiji (C-82/01 P, Recueil, I-9297, točki 74 in 75, drugi stavek) ter moje sklepne predloge z dne 28. oktobra 2004 v zadevi Viacom Outdoor (C-134/03, ZOdl., I-1167, točka 72).

2. Prevladujoči položaj na trgu in oviranje trgovine med državami članicami v smislu člena 82 ES

52. Uporaba člena 82 ES za društvo, kakršno je ELPA, predpostavlja – ne glede na njegovo pravkar obravnavano lastnost podjetja –, da ima to društvo prevladujoč položaj na trgu in da obstaja možnost vpliva na trgovino med državami članicami.

53. Četudi Sodišče ni pristojno, da samo presoja dejansko stanje iz spora o glavni stvari, lahko vseeno predložitvenemu sodišču glede na posebnosti tega dejanskega stanja posreduje vse koristne napotke, ki mu olajšajo rešitev spora o glavni stvari. V zvezi s tem je treba poudariti tole.

a) Opredelitev upoštevni trgov in znatnega dela skupnega trga

54. Preveritev obstoja prevladujočega položaja na trgu zahteva najprej razmejitev upoštevni trgov.

55. Glede stvarno upoštevni trgov je treba spomniti na to, da ELPA opravlja storitve na področju motociklističnega športa v dveh pogledih: prvič, ELPA *organizira* z ETHEAM motociklistične dirke v Grčiji. Drugič, ELPA *trži* te motociklistične dirke po navedbah

predložitvenega sodišča s sklepanjem sponzorskih pogodb, pogodb o oglaševanju in zavarovalnih pogodb. Obe vrsti storitev nista nujno povezani in ju tudi ni mogoče zamenjati. Zato je treba organiziranje in trženje športnih prireditev opredeliti kot ločena, stvarno upoštevna trga.

56. Predložitveno sodišče bo vsekakor moralo preveriti, ali sta ta trga omejena samo na organiziranje oziroma trženje *motociklističnih dirk* ali vključujeta tudi druge motociklistične športne prireditve, morda celo vse športne prireditve.

57. V geografskem smislu je treba opozoriti, da ELPA opravlja navedene storitve v Grčiji. Ozemlje te države članice je prostorsko pomemben trg in se lahko obravnava tudi kot znatni del skupnega trga.⁴⁰

⁴⁰ – Sodba Sodišča z dne 18. junija 1991 v zadevi ERT (C-260/89, Recueil, I-2925, točka 31); glej v tem smislu sodbi z dne 25. junija 1998 v zadevi Dusseldorp in drugi (C-203/96, Recueil, I-4075, točka 60) in z dne 22. maja 2003 v zadevi Connect Austria (C-462/99, Recueil, I-5197, točka 79) ter sodbo Sodišča prve stopnje z dne 7. oktobra 1999 v zadevi Irish Sugar proti Komisiji (T-228/97, Recueil, II-2969, točka 99). Celó posamezna območja držav članic lahko pomenijo znaten del skupnega trga; glej sodbo Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 38).

b) Prevladujoči položaj na trgu

58. Prevladujoč položaj na trgu obstaja, če gospodarska moč podjetja postavlja to podjetje v položaj, ki omogoča preprečevanje učinkovite konkurence na upoštevni trgu s tem, da mu daje možnost, da ravna nasproti svojim konkurentom, strankam in končno potrošnikom neodvisno v omembe vrednem obsegu.⁴¹

59. Če bi se izkazalo, da ELPA (so)organizira vse ali vsaj veliko večino vseh motociklističnih dirk v Grčiji – to mora ugotoviti predložitveno sodišče –, bi iz tega sledilo, da ima ELPA na trgu prevladujoč položaj. Enako velja za trženje takšnih motociklističnih dirk.

60. To pa velja pod pogojem, da je upoštevni trg vsakokrat omejen na *motociklistične dirke* in da organiziranje oziroma trženje drugih športnih prireditev ni zajeto.⁴² Čim več različnih športnih prireditev zajemajo stvarno upoštevni trgi, tem manj verjetno ima ELPA na njih prevladujoč položaj.

41 – Sodbe z dne 14. februarja 1978 v zadevi United Brands proti Komisiji (27/76, Recueil, 207, točka 65), z dne 13. februarja 1979 v zadevi Hoffmann-La Roche proti Komisiji (85/76, Recueil, 461, točka 38), z dne 9. novembra 1983 v zadevi Michelin proti Komisiji (322/81, Recueil, 3461, točka 30) in z dne 16. marca 2000 v združenih zadevah Compagnie maritime belge transports in drugi proti Komisiji (C-395/96 P in C-396/96 P, Recueil, I-1365, točka 34).

42 – Glej tudi točko 56 teh sklepnih predlogov.

61. V nadaljnjem obravnavanju se predpostavlja, da ima ELPA na vsakem od obeh zadevnih trgov prevladujoč položaj.

c) Vpliv na trgovino med državami članicami

62. V členu 82 ES je prepovedana zloraba prevladujočega položaja na trgu samo, „kolikor bi lahko prizadela trgovino med državami članicami“. Ta klavzula o čezmejni naravi vplivov na trgovino služi razmejivni področja uporabe nacionalnega konkurenčnega prava in konkurenčnega prava Skupnosti.⁴³

63. Iz takšnega vpliva se lahko izhaja samo, če se lahko na podlagi vseh objektivnih pravnih dejavnikov ali dejstev v zadostni meri predvidi, da bi sporno ravnanje lahko neposredno ali posredno, dejansko ali potencialno vplivalo na blagovno menjavo med državami članicami, in to tako, da bi bilo lahko

43 – Sodbi z dne 13. julija 1966 v združenih zadevah Consten in Grundig proti Komisiji (56/64 in 58/64, Recueil, 322, 389) in z dne 6. marca 1974 v združenih zadevah Commercial Solvents proti Komisiji (6/73 in 7/73, Recueil, 223, točka 31) ter sodbo Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 47).

škodljivo za uresničevanje cilja enotnega trga med državami članicami.⁴⁴

64. Pri tem zadošča, da ravnanje podjetja s prevladujočim položajem na trgu *lahko* ovira trgovino med državami članicami;⁴⁵ vendar pa čisto hipotetični ali špekulativni učinki ne zadoščajo za uporabo člena 82 ES.⁴⁶

65. Dejstva, ki so potrebna v zvezi s tem, mora predložitveno sodišče ugotoviti ob upoštevanju usmeritev Sodišča,⁴⁷ pri čemer mora upoštevati zlasti troje.

66. Prvič, kot je navedla Komisija, s športom povezani gospodarski posli postajajo mednarodni. Zato ni nujno vnaprej napačno, da bi imela tuja podjetja interes prodreti na grški trg ter tam organizirati in tržiti motociklistične dirke.

67. Drugič, treba je upoštevati, da lahko društvo, kakršno je ELPA, na podlagi svoje pravice do soodločanja o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke (člen 49 zakona o cestnem prometu) učinkovito ustavi prodor drugih ponudnikov na grški trg. Dejstvo, da MOTOE kot domači konkurent ni smel prirediti leta 2000 načrtovanih motociklističnih dirk, ker za to ni dobil soglasja od ELPE, lahko tudi odvrne tuje ponudnike.

68. Tretjič, ELPA v svojih predpisih združenja določa, da se sme komercialno oglaševati na motociklističnih dirkah samo z njenim soglasjem oziroma s soglasjem komisije ETHEAM, ki ima njeno pooblastilo.⁴⁸ Ta ovira pri trženju motociklističnih dirk lahko tuje ponudnike prav tako odvrne od tega, da bi prodrli na grški trg. Ob tem lahko to tuje sponzorje, oglaševalske partnerje in zavarovalnice na ta način odvrne od sodelovanja v grškem motociklističnem poslu.

69. Tako v takih okoliščinah ni izključeno, da lahko morebitna zloraba na strani ELPE v zvezi z dovoljenji za motociklistične dirke drugih ponudnikov ali v zvezi z njihovim trženjem ovira trgovino med državami članicami.

44 – Sodba Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 48) in – glede člena 81 ES – sodbe z dne 11. decembra 1980 v zadevi L'Oréal (31/80, Recueil, 3775, točka 18), z dne 13. julija 2006 v zadevi Manfredi (C-295/04, ZOdl., I-6619, točka 42), z dne 23. novembra 2006 v zadevi Asnef-Equifax (C-238/05, ZOdl., I-11125, točka 34) in z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji (C-407/04 P, ZOdl., I-829, točka 90).

45 – Sodbi Michelin proti Komisiji (navedena v opombi 41, točka 104) in Höfner in Elser (navedena v opombi 21, točka 32) ter sodba z dne 11. decembra 1997 v zadevi Job Centre (C-55/96, Recueil, I-7119, točka 36).

46 – Obvestilo Komisije Smernice o konceptu vpliva na trgovino iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL 2004, C 101, str. 81; v nadaljevanju: Smernice Komisije), točka 43.

47 – Glej v opombi 44 navedeni sodbi Manfredi (točki 47 in 48) in Asnef-Equifax (točki 39 in 40).

48 – Št. 10.7 pravil motociklističnega športa EAKM (glej točko 10 teh sklepnih predlogov).

70. Grška vlada ugovarja, da so spričo malenkostnega števila motociklističnih dirk z mednarodno udeležbo, ki so prirejene v Grčiji, mogoči vplivi morebitnega protikonkurenčnega ravnanja ELPE na trgovino popolnoma zanemarljivi.

71. Drži, da mora biti za uporabo člena 82 ES kot tudi za uporabo člena 81 ES vpliv na trgovino med državami članicami *znaten*; z drugimi besedami, vpliv ne sme biti *samo neznamen*.⁴⁹ Presoja, ali je vpliv znaten ali ne, pa ni odvisna samo od kvantitativnih, ampak tudi od kvalitativnih dejavnikov; ti tudi ne morejo biti omejeni na en sam vidik, kot je morda velikost trga, nasprotno, presoja je odvisna v splošnem od več dejavnikov, ki sami zase ne bi bili nujno odločilni.⁵⁰

72. S *kvantitativnega vidika* ne zadošča, da se obravnava samo skupni obseg stvarnega in prostorsko relevantnega trga. Ta skupni obseg sicer lahko delno vpliva na pomen vprašanja, ali je prizadet bistveni del

skupnega trga.⁵¹ V zvezi z vprašanjem, ali je morebiten vpliv na trgovino med državami članicami znaten, je vendarle treba dodatno obravnavati tudi obseg blaga ali storitev, *prizadetih* zaradi dozdevne zlorabe; ta obseg se potem določi v razmerju do skupnega obsega stvarnega in prostorsko upoštevnega trga.⁵²

73. Tudi če se v Grčiji, kot navaja grška vlada, priredi razmeroma malo mednarodnih motociklističnih dirk, bi lahko že oviranje organiziranja ali trženja ene ali nekaj dodatnih motociklističnih dirk glede na skupni obseg tamkajšnjega trga imelo znaten vpliv. Zaradi tega bi bil navsezadnje lahko otežen razvoj večjega trga z možnostjo večjega prometa.

74. S *kvalitativnega vidika* je presoja, ali je vpliv znaten, navsezadnje odvisna tudi od načina delovanja podjetja s prevladujočim

49 – Sodba z dne 21. januarja 1999 v združenih zadevah Bagnasco in drugi (C-215/96 in C-216/96, Recueil, I-135, točka 60), sodba Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 48) ter – glede člena 81 ES – sodbi z dne 25. novembra 1971 v zadevi Béguelin Import (22/71, Recueil, 949, točka 16) in z dne 28. aprila 1998 v zadevi Javico (C-306/96, Recueil, I-1983, točka 16) ter sodbe Manfredi (navedena v opombi 44, točka 42), Asnef-Equifax (navedena v opombi 44, točka 34) in Dalmine proti Komisiji (navedena v opombi 44, točka 90).

50 – Sodbe Bagnasco (navedena v opombi 49, točka 47), Manfredi (navedena v opombi 44, točka 43) in Asnef-Equifax (navedena v opombi 44, točka 35).

51 – Sodbe z dne 16. decembra 1975 v združenih zadevah Suiker Unie in drugi proti Komisiji (od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, 1663, točka 371), z dne 10. decembra 1991 v zadevi Merci convenzionali porto di Genova (C-179/90, Recueil, I-5889, točka 15, drugi stavek) in z dne 12. februarja 1998 v zadevi Raso in drugi (C-163/96, Recueil, I-533, točka 26, drugi stavek). Tudi za obstoj znatnega dela skupnega trga pa zgolj skupni obseg trga ni sam na noben način odločilen. V obravnavanem primeru sledi, kot je zgoraj omenjeno, že iz geografske razsežnosti prizadetih trgov, ki ustrezajo ozemlju ene države članice, da gre za znaten del skupnega trga (glej v zvezi s tem točko 57 teh sklepnih predlogov in tam navedeno sodno prakso).

52 – Glej v tem smislu sodbo Javico (navedena v opombi 49, točka 26). Glej tudi Smernice Komisije, v točki 52 – glede člena 81 ES – je poudarek na tržnem deležu in letnem prometu udeleženih podjetij pri določanju trgov oziroma blaga, na katere se nanaša sporazum.

položajem na trgu.⁵³ Na področje člena 82 ES spadajo vsa ravnanja, ki lahko ogrozijo prosto trgovino med državami članicami na način, ki lahko škoduje uresnitvi ciljev enotnega trga med državami članicami, zlasti z zapiranjem domačih trgov ali s spreminjanjem konkurenčnih struktur na skupnem trgu.⁵⁴

75. Morebitna zloraba pravice do soodločanja ELPE v zvezi z organiziranjem in trženjem motociklističnih dirk lahko prispeva k zapiranju trga in tako ovira vzpostavitev notranjega trga. Poleg tega lahko, kot Komisija pravilno poudarja, že obstoj prevladujočega položaja na trgu, ki zajema celotno ozemlje države članice, krepi zapiranje trgov na nacionalni ravni, s tem da ovira nacionalno prepletenost, za katero si prizadeva Pogodba ES.⁵⁵

76. Tako iz kvantitativnih in kvalitativnih vidikov izhaja, da je vpliv na trgovino med državami članicami znaten.

53 – Glej v zvezi s tem tudi Smernice Komisije, točka 45.

54 – Sodba z dne 31. maja 1979 v zadevi Hugin Kassaregister in Hugin Cash Registers proti Komisiji (22/78, Recueil, 1869, točka 17), sodbe Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točki 47 in 49), Manfredi (navedena v opombi 44, točka 41), Asnef-Equifax (navedena v opombi 44, točka 33) in Dalmine proti Komisiji (navedena v opombi 44, točki 89 in 91); glej v tem smislu sodbi z dne 4. maja 1988 v zadevi Bodson (30/87, Recueil, 2479, točka 24) in z dne 5. oktobra 1988 v zadevi Alsatel (247/86, Recueil, 5987, točka 11).

55 – Glej v tem smislu – vsekakor glede kartelov, ki obsegajo celotno ozemlje države članice – sodbo z dne 17. oktobra 1972 v zadevi Vereeniging van Cementhandelaren proti Komisiji (8/72, Recueil, 977, točka 29), sodbi Manfredi (navedena v opombi 44, točka 45) in Asnef-Equifax (navedena v opombi 44, točka 37); po analogiji glej sodbo z dne 5. decembra 2006 v zadevi Cipolla (C-94/04, ZDl., I-11421, točka 45).

3. Posebne ali izključne pravice (člen 86(1) ES)

77. Ker organizacija, kakršna je ELPA, nesporno ni javno podjetje, ampak zasebno društvo, pride uporaba člena 86(1) ES v poštev le, če temu društvu grška država podeli posebne ali izključne pravice.

78. Za takšne posebne ali izključne pravice je značilno, da ustvarijo neki poseben odnos med konkretnim državnim organom in izbranim podjetjem,⁵⁶ kar mu daje prednost pred njegovim konkurentom.

79. Z določbami o soglasju iz člena 49 zakona o cestnem prometu grška država priznava ELPI kot uradnemu zastopniku Mednarodne motociklistične zveze (FIM) v Grčiji pravico do soodločanja o dovoljenjih za motociklistične dirke in mu tako dovoljuje sodelovanje pri izvrševanju javne oblasti. Tako ima ELPA nasproti drugim mogočim prirediteljem motociklističnih dirk v Grčiji prednost. Društvo uživa torej *posebno pravico*. Ker ima samo ELPA to pravico do soodločanja v skladu s členom 49 zakona o cestnem prometu, se lahko govori hkrati o *izključni pravici*.⁵⁷

56 – Sodba z dne 19. marca 1991 v zadevi Francija proti Komisiji, Telekomunikacijska terminalna oprema (C-202/88, Recueil, I-1223, točka 24).

57 – V nadaljevanju zaradi poenostavitve uporabljam samo pojem *izključne pravice*.

80. S tem dejavnost, ki jo opravlja ELPA, ne spada samo na področje uporabe člena 82 ES, ampak tudi člena 86(1) ES.

C – Združljivost dvojne vloge ELPE s členom 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES (drugo vprašanje za predhodno odločanje)

4. Vmesni sklep

81. Tako je treba ugotoviti:

82. Če je odgovor na prvo vprašanje pritr-dilen, kot sem predlagala, je treba obravnavati tudi drugo vprašanje. S tem drugim vpraša-njem predložitevno sodišče v bistvu sprašuje, ali člena 82 ES in 86 ES nasprotujeta ureditvi, kot je določena v členu 49 grškega zakona o cestnem prometu, v skladu s katerim ima nepridobitno društvo, ki motociklistične dirke samo prireja in trži, izključno pravico do soodločanja o upravnih dovoljenjih za takšne dirke, pri čemer lahko svoje soglasje odkloni, ne da bi bile v zvezi s tem določeni omejitve, obveznosti in nadzor.

Nepridobitno društvo, ki nima samo izključne pravice do soodločanja o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke, ampak takšne dirke tudi organizira in v zvezi s tem sklepa sponzorske pogodbe, pogodbe o oglaševanju in zavarovalne pogodbe, je podjetje v smislu členov 82 ES in 86 ES.

83. V bistvu je s tem že omenjeno dvojno vlogo društva, kakršno je ELPA, treba preso-jati po merilu prava Skupnosti, posebno člena 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES.

1. Zahteve iz člena 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES

V pristojnosti nacionalnega sodišča je, da ob upoštevanju sodne prakse Sodišča v zvezi s členom 82 ES presodi, ali ima to društvo prevladujoč položaj na trgu in ali bi zloraba tega položaja lahko znatno vplivala na trgo-vino med državami članicami.

84. V skladu s členom 86(1) ES ne smejo države članice glede podjetij, ki so jim

odobrile posebne ali izključne pravice, sprejeti ali v veljavi ohraniti ukrepov, ki so v nasprotju s pravili o konkurenci.

membno je, ali do take zlorabe dejansko pride.⁶⁰

85. Pojem ukrepov je v tej zvezi treba razlagati široko. To vključuje tudi pravno pravilo, kot je člen 49 grškega zakona o cestnem prometu.⁵⁸

88. Kot bom prikazala v nadaljevanju, ne vodi nujno vsako izvrševanje pravice do soodločanja, ki jo ima ELPA pri dovoljenjih za motociklistične dirke, do zlorabe njenega prevladujočega položaja, zlasti če se ustrezno upoštevajo objektivni razlogi, kot je interes športa (glej v zvezi s tem spodaj a)). Vendar se z določbo, kot je člen 49 grškega zakona o cestnem prometu, na podlagi njenega konkretnega besedila zlorabo spodbuja (glej v zvezi s tem spodaj b)).

86. S tam predvidenimi določbami o soglasju priznava grška država ELPI kot uradnemu zastopniku Mednarodne motociklistične zveze (FIM) v Grčiji izključno pravico, da soodloča o dovoljenjih za motociklistične dirke.

a) Ni vsako izvrševanje pravice do soodločanja *per se* zloraba

87. Takšna ureditev je v nasprotju s členom 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES, če zadevno podjetje zgolj zaradi samega izvrševanja izključne pravice, ki je nanj prenesena, zlorablja prevladujoči položaj na trgu ali če lahko ta pravica ustvari položaj, ki bi podjetje vodil k zlorabi.⁵⁹ Nepo-

89. Gotovo ni treba vsakega izvrševanja pravice do soodločanja, ki je prenesena na ELPO v skladu s členom 49 zakona o cestnem prometu, vnaprej obravnavati kot zlorabo. Mogoče je namreč, da je ravnanje podjetja, ki ima prevladujoči položaj na trgu, objektivno upravičeno, tako da ne gre za zlorabo.⁶¹ Dejansko lahko v primeru, kakršen je obravnavani, obstajajo objektivni razlogi, da društvo, kakršno je ELPA, odkloni svoje soglasje k dovoljenju za motociklistično dirko.

58 – Glej v tem smislu sodbo Job Centre (navedena v opombi 45, točka 29).

59 – Sodbe Höfner in Elser (navedena v opombi 21, točka 29), ERT (navedena v opombi 40, točka 37), Mercis convezionali porto di Genova (navedena v opombi 51, točka 17), sodba z dne 5. oktobra 1994 v zadevi Centre d'insémination de la Crespelle (C-323/93, Recueil, I-5077, točka 18), sodbe Raso in drugi (navedena v opombi 51, točki 27 in 28), Albany (navedena v opombi 30, točka 93), Pavlov (navedena v opombi 23, točka 127), Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 39) in sodbo z dne 31. januarja 2008 v zadevi Centro Europa 7 (C-380/05, ZOdl., str. I-349, točka 60); po analogiji glej sodbo Connect Austria (navedena v opombi 40, točka 80).

60 – Sodbi Job Centre (navedena v opombi 45, točka 36) in Raso in drugi (navedena v opombi 51, točka 31).

61 – Glej v tem smislu sodbo z dne 15. marca 2007 v zadevi British Airways proti Komisiji (C-95/04 P, ZOdl., I-2331, točki 84 in 85); glej v tem smislu – glede člena 81 ES – sodbo Wouters (navedena v opombi 22, točka 97).

90. Posebno očiten je obstoj takšnega objektivnega razloga, če pri načrtovanih motociklističnih dirkah zaradi pomanjkanja primernejših ukrepov prireditelja varnost tekmovalcev in gledalcev ne more biti zagotovljena.

91. Vendar pa lahko poleg čisto tehnično-varnostnih zahtev obstajajo tudi objektivni razlogi za odrekanje soglasja, ki so povezani s posebnostmi športa.⁶² V primeru, kot je obravnavani, so na primer omembe vredni tile vidiki.

92. Po eni strani je v interesu udeleženi športnikov, pa tudi občinstva in javnosti, da v vsaki športni panogi veljajo in se upoštevajo določena in, če je mogoče, enotna športna pravila, s čimer je zagotovljen bolj urejen in bolj pošten potek tekmovanj. To ne zadeva samo vedno znova obravnavanih antidopinških pravil, ampak tudi povsem normalna pravila igre. Če bi glede na prireditelja veljala zelo različna pravila, bi bila športnikom udeležba na tekmovanjih ter primerjava njihovih dosežkov otežena in tudi zanimanje občinstva za konkretne športne panoge ter njihova prepoznavnost bi se lahko zmanjšala.

93. Zato se ne more vnaprej šteti, da gre za zlorabo, če organizacija, kakršna je ELPA,

izdajo svojega soglasja k dovoljenju za motociklistično dirko pogojuje z upoštevanjem nekaterih mednarodno priznanih pravil.⁶³ To seveda ne vpliva na vsebinsko presojo vsakega posameznega pravila po merilih prava Skupnosti, zlasti pravilih o konkurenci.⁶⁴

94. Po drugi strani je v interesu udeleženi športnikov pa tudi občinstva in javnosti, da so različna tekmovanja v določeni športni panogi postavljena v splošen okvir, tako da se na primer upošteva določen časovni načrt. Smiselno je namreč preprečiti časovno prekrivanje tekmovanj, da se tako športnikom kot tudi gledalcem omogoči udeležbo na čim več takšnih prireditvah.

95. Zato se ne more vnaprej šteti, da gre za zlorabo, če organizacija, kakršna je ELPA, izdajo svojega soglasja k dovoljenju za motociklistično dirko pogojuje s tem, da ta dirka časovno ne sovпада z drugimi, že načrtovanimi in odobrenimi dirkami.⁶⁵ Pri tem je vsekakor samoumevno, da ELPA pri morebitnem določanju grškega nacionalnega letnega programa za motociklistične dirke ne sme dajati prednosti dirkam, ki jih sama (so)organizira ali trži, nasproti tistim, ki jih prirejajo drugi, neodvisni organizatorji.

62 – V zvezi z upoštevanjem posebnosti športa pri uporabi prava Skupnosti glej obe izjavi o športu in Belo knjigo o športu (navedene v opombah od 11 do 13).

63 – Glej v zvezi s tem tudi točke od 2 do 4 dopisa ELPE/ETHEAM na MOTOE, naveden v točki 17 teh sklepni predlogov.

64 – Sodba Meca-Medina (navedena v opombi 16, točke 28 in 31 ter od 42 do 55).

65 – Glej v zvezi s tem tudi točko 4 dopisa ELPE/ETHEAM na MOTOE, naveden v točki 17 teh sklepni predlogov.

96. S *piramidno strukturo*,⁶⁶ ki se je oblikovala v večini športnih panog,⁶⁷ se zahteva, da se upoštevajo posebne zahteve športa, kot so morda enotna pravila in enoten časovni spored za tekmovanja. Organizacija, kakršna je ELPA, ki je v Grčiji uradni zastopnik Mednarodne motociklistične zveze FIM, je del te piramidne strukture. V okviru njej dane pravice do soočanja o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke lahko uveljavlja interese športa na legitimni način in po potrebi odreče svoje soglasje. Do zlorabe pa pride takrat, kadar se soglasje odreče brez objektivne utemeljitve na podlagi interesov športa, torej samovoljno, v korist lastnim gospodarskim interesom in v škodo drugih ponudnikov, ki želijo motociklistične dirke na svojo odgovornost organizirati in predvsem tržiti.

b) S pravnim stanjem, kot je v Grčiji, se spodbuja zlorabo

97. Neodvisno od dejanskega obstoja zlorabe zadošča za domnevo kršitve člena 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES že to, da se z državnim ukrepom *ustvari tveganje za zlorabo*.⁶⁸ V obravnavanem primeru obstaja takšno tveganje za zlorabo prevladujočega položaja na trgu, kot ga ima ELPA,⁶⁹ v povezavi z izvrševanjem njene pravice do soočanja v skladu s členom 49 grškega

zakona o cestnem prometu zlasti zaradi dveh razlogov.

98. Prvič, določbe o soglasju, kot so te iz obravnavanega primera, vodijo h konfliktu interesov:⁷⁰ ELPA, ki sama motociklistične dirke organizira in trži, dobi od grške države pravico do soočanja o dovoljenjih za motociklistične dirke drugih, neodvisnih ponudnikov. S tem ELPA ne razpolaga samo s pravnim sredstvom, ki ji dopušča, da učinkovito ustavlja prodor drugih ponudnikov na grški trg, ampak ima tudi gospodarski interes, da v svojo prednost konkurentom omejuje dostop na trg.

99. Drugič, v okviru teh določb o soglasju niso določeni omejitve, obveznosti in nadzor glede podelitve ali zavrnitve soglasja ELPE k dovoljenju za motociklistične dirke. Tako lahko ELPA zlahka odreče svoje soglasje k dovoljenju za motociklistične dirke drugih, neodvisnih ponudnikov. Kot obravnavani primer nazorno kaže, je zadoščala že nedeljavnost ELPE, da je v letu 2000 onemogočila namero drugega ponudnika – v tem primeru MOTOE.

66 – Glej v zvezi s tem Belo knjigo o športu (navedena v opombi 13, razdelek 4.1).

67 – Piramidna struktura ne pomeni nujno obstoja ene same zveze: v boksu obstaja več mednarodnih zvez.

68 – Glej v zvezi s tem zgoraj točko 87 teh sklepnih predlogov in v opombi 59 navedeno sodno prakso.

69 – V zvezi s prevladujočim položajem ELPE glej zgoraj točki 59 in 61 teh sklepnih predlogov.

70 – Glej v zvezi s tem sodbo Raso in drugi (navedena v opombi 51, točka 28).

100. Sistem neizkrivljene konkurence, kot je določen v Pogodbi ES,⁷¹ se lahko zagotavlja le, če so različnim gospodarskim subjektom zagotovljene *enake možnosti*.⁷² S tem ni v skladu, da podjetje, kakršno je ELPA, ki samo organizira in trži motociklistične dirke, dobi od države pooblastilo, da po prosti presoji odloča, katere motociklistične dirke v Grčiji smejo potekati; kajti s tem mu je nasproti njegovim konkurentom zagotovljena nedvoumna prednost, tako v zvezi z organiziranjem motociklističnih dirk kot tudi v zvezi z njihovim trženjem.⁷³

101. Sicer z vidika prava Skupnosti ni sporno, če nacionalni zakonodajalec v nekaterih primerih predvidi, da se pristojni organ pred izdajo dovoljenja za dejavnost strokovno posvetuje. Na splošno je zato lahko smiselno, da se zadevne športne zveze vključijo v odločanje v zvezi s športom. Tako se lahko posebnosti športa in posameznih športnih panog upošteva na najboljši možni način.⁷⁴

102. Vzdrževanje učinkovite konkurence in zagotavljanje transparentnosti vsekakor zahtevata jasno ločitev med službo, ki po eni

strani sodeluje pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke in po potrebi nadzoruje te dirke, in po drugi strani podjetjem, ki take dirke organizira in trži.⁷⁵ V nasprotju s tem načelom ločitve je, da v primeru, kot je obravnavani ena in ista služba, namreč ELPA oziroma ETHEAM, ki ga je pooblastila, ne le sodeluje pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke in ji je zaupan nadzor nad varnostjo dirk, ampak je tudi sama – v konkurenci z drugimi, neodvisnimi ponudniki – dejavna na področju organiziranja in trženja takih dirk.

103. Nadalje je treba zagotoviti, da se sme zahtevo za upravno dovoljenje za motociklistično dirko zavrniti le na podlagi objektivnih, nediskriminatornih kriterijev. Omogočiti je treba, da se pridobi upravno dovoljenje za motociklistične dirke po potrebi tudi brez soglasja za sodelovanje pristojne službe, kakršna je ELPA, če ta služba svoje soglasje samovoljno odreče. Poleg tega mora imeti prosilec proti zavrnitvi upravni odločbi pravico do učinkovitega pravnega varstva;⁷⁶ ki vključuje tudi sprejetje začasnih ukrepov.⁷⁷

71 – Ideja neizkrivljene konkurence je izrecno navedena v členu 3(1)(g) ES, je pa tudi podlaga za pravila o konkurenci iz členov od 81 ES do 89 ES.

72 – Sodba Francija proti Komisiji (Telekomunikacijska terminalna oprema, navedena v opombi 56, točka 51) in sodba z dne 13. decembra 1991 v zadevi GB-Inno-BM (C-18/88, Recueil, I-5941, točka 25); glej v tem smislu sodbi ERT (navedena v opombi 40, točka 37) in Raso in drugi (navedena v opombi 51, točke od 29 do 31).

73 – Glej v tem smislu sodbi Francija proti Komisiji (Telekomunikacijska terminalna oprema, navedena v opombi 56, točka 51) in GB-Inno-BM (navedena v opombi 72, točka 25).

74 – Glej v zvezi s tem zgoraj točke od 90 do 95 teh sklepnih predlogov.

75 – Glej v tem smislu sodbi Francija proti Komisiji (Telekomunikacijska terminalna oprema, navedena v opombi 56, točka 52) in GB-Inno-BM (navedena v opombi 72, točka 26).

76 – Glej v tem smislu sodbo Albany (navedena v opombi 30, točki 117 in 121); glede učinkovitega pravnega varstva glej tudi sodbi z dne 15. oktobra 1987 v zadevi Heylens in drugi (222/86, Recueil, 4097, točki 14 in 15) in z dne 13. marca 2007 v zadevi Unibet (C-432/05, ZDol., I-2271, točki 37 in 38). Pravo Skupnosti vsekakor ne zahteva individualnega pravnega varstva za samo *pripravljala dejanja* za upravno dovoljenje, na primer za izdajo ali zavrnitev soglasja s strani društva, kakršno je ELPA (glej v tem smislu sodbo Heylens, točka 16).

77 – Sodbi z dne 19. junija 1990 v zadevi Factortame in drugi (C-213/89, Recueil, I-2433, točka 21) in z dne 11. januarja 2001 v zadevi Siples (C-226/99, Recueil, I-277, točka 19) ter sodba Unibet (navedena v opombi 76, točka 67).

104. Glede tega sicer grška vlada uveljavlja, da naj bi bila ELPA – v nasprotju s trditvami v predložitveni sodbi – dolžna izdati svoje soglasje k dovoljenju za motociklistično dirko, če se je to dovoljenje zahtevalo v skladu s predpisi in so bili izpolnjeni vsi pogoji, določeni v zadevni nacionalni ureditvi. Poleg tega naj bi bil za izrecno zavrnitev soglasja ELPE ali zavrnitev z molkom določen sodni nadzor, ki naj bi ga opravljal Symvoulio tis Epikrateias.⁷⁸

105. Vendar Sodišču v tem sporu glede razlage nacionalnega prava ni treba zavzeti stališča. V okviru delitve pristojnosti med sodišči Skupnosti in nacionalnimi sodišči mora namreč Sodišče glede na dejanski in pravni okvir, v katerega se uvrščajo vprašanja za predhodno odločanje, izhajati iz ugotovitev predložitvenega sodišča.⁷⁹ Predložitvena sodba izrecno izhaja iz tega, da glede izdajanja soglasja ELPE omejitve, obveznosti in nadzor niso določeni.

106. Zato je treba izhajati iz tega, da ureditev, kot je določena v členu 49 grškega zakona o cestnem prometu, ni v skladu z zahtevami iz člena 86(1) ES v povezavi s členom 82 ES, ker se z njo spodbuja zlorabo.

2. Izjeme na podlagi člena 86(2) ES

107. Končno je treba še preveriti, ali se ureditev, kot je določena v členu 49 zakona o cestnem prometu, lahko upraviči na podlagi izjeme iz člena 86(2) ES. V skladu s to določbo se podjetja, pooblaščená za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena,⁸⁰ ravnaó samo v omejenem obsegu po pravilih iz Pogodbe ES, zlasti po pravilih o konkurenci; za takšna podjetja pravila o konkurenci namreč veljajo le, kolikor njihova uporaba pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene.

108. Glede dejavnosti društva, kakršno je ELPA, je treba ločevati dve področji nalog: organiziranje in trženje motociklističnih dirk po eni strani in soodločanje o upravnih dovoljenjih za takšne dirke v skladu s členom 49 zakona o cestnem prometu po drugi strani.

109. V zvezi z *organiziranjem in trženjem motociklističnih dirk* s strani društva, kakršno je ELPA, se je odveč spraševati, ali gre za storitev splošnega gospodarskega pomena v smislu člena 86(2) ES, kot bi bilo družbeni pomen športa mogoče razlagati. Vsekakor

78 – Grški državni svet.

79 – Glej v zvezi s tem v opombi 26 navedeno sodno prakso.

80 – V členu 86(2) Pogodbe ES prav tako navedeni dohodkovni monopoli niso upoštevni v primeru, kot je obravnavani.

pa v obravnavani zadevi nič ne kaže na to, da bi grška država z oblastvenim aktom ELPO „pooblastila“ za organiziranje in trženje športnih prireditev.⁸¹ Tudi ni razvidno, v kolikšni meri bi bila za izpolnjevanje takšne naloge za ELPO potrebna posebna pravica, kot je ta na podlagi člena 49 zakona o cestnem prometu, ki ji dovoljuje, da drugih ponudnikov ne pusti na trg.⁸² Vsekakor pa se zdi konkretna ureditev te posebne pravice,⁸³ v skladu s katero lahko ELPA zavrne svoje soglasje k dovoljenju za motociklistične dirke drugega ponudnika brez omejitev, obveznosti in nadzora, nesorazmerna.

za uporabo te določbe je obstoj storitve, to je gospodarske dejavnosti podjetja.⁸⁴

111. Na podlagi zgoraj navedenega se člen 86(2) ES ne more uporabljati kot podlaga za upravičenost ureditve, kot je določena v členu 49 zakona o cestnem prometu.

3. Vmesni sklep

110. Kar končno zadeva *sodelovanje ELPE pri upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke*, društvo pri tem ne opravlja storitev splošnega gospodarskega pomena, ampak sodeluje pri izvajanju državne oblasti. Zato se ne more uporabiti člen 86(2) ES, kajti pogoj

112. Tako velja:

Ureditev, kot je določena v členu 49 grškega zakona o cestnem prometu, v skladu s katero ima nepridobitno društvo, ki motociklistične dirke organizira in trži, obenem izključno pravico do soodločanja o upravnih dovoljenjih za takšne dirke, pri čemer lahko svoje soglasje odkloni brez omejitev, obveznosti in nadzora, je v nasprotju s členoma 82 ES in 86 ES.

81 – Glej v zvezi s tem sodbe z dne 27. marca 1974 v zadevi BRT in Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, BRT II (127/73, Recueil, 313, točka 20), z dne 11. aprila 1989 v zadevi Ahmed Saeed Flugreisen in Silver Line Reisebüro (66/86, Recueil, 803, točka 55) in z dne 23. oktobra 1997 v zadevi Komisija proti Franciji (C-159/94, Recueil, I-5815, točka 65).

82 – Glede merila nujnosti posebne pravice glej sodbe z dne 19. maja 1993 v zadevi Corbeau (C-320/91, Recueil, I-2533, točki 13 in 14), z dne 23. oktobra 1997 v zadevi Komisija proti Nizozemski (C-157/94, Recueil, I-5699, točka 53), z dne 23. maja 2000 v zadevi Sydhavnens Sten & Grus (C-209/98, Recueil, I-3743, točka 77) in sodbo Ambulanz Glöckner (navedena v opombi 23, točka 57).

83 – Na konkretno ureditev službe splošnega gospodarskega pomena se nanaša tudi člen 16 ES, v katerem je določeno, „da takšne službe delujejo na podlagi načel in pogojev, ki jim omogočajo izpolnjevanje njihovih nalog“.

84 – Glede ločevanja med gospodarsko dejavnostjo in dejavnostjo izvajanja javne oblasti glej v opombi 38 navedeno sodbo SAT Fluggesellschaft (točki 30 in 31) in sodbo Cali (točki 22 in 23) ter točko 49 teh sklepnih predlogov.

VI – Predlog

113. Iz zgoraj navedenih razlogov Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je predložilo Dioikitiko Efeteio Athinon, odgovori:

1. Nepridobitno društvo, ki nima le izključne pravice do soodločanja o upravnih dovoljenjih za motociklistične dirke, ampak takšne dirke tudi organizira in v zvezi s tem sklepa sponzorske pogodbe, pogodbe o oglaševanju in zavarovalne pogodbe, je podjetje v smislu členov 82 ES in 86 ES.

V pristojnosti nacionalnega sodišča je, da ob upoštevanju sodne prakse Sodišča glede člena 82 ES presodi, ali ima to društvo prevladujoč položaj na trgu in ali bi zloraba tega položaja lahko znatno vplivala na trgovino med državami članicami.

2. Ureditev, kot je določena v členu 49 grškega zakona o cestnem prometu, v skladu s katero ima nepridobitno društvo, ki motociklistične dirke organizira in trži, obenem izključno pravico do soodločanja o upravnih dovoljenjih za takšne dirke, pri čemer lahko svoje soglasje odkloni brez omejitev, obveznosti in nadzora, je v nasprotju s členoma 82 ES in 86 ES.